PAMFLET
1566

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

T 741

DISSERTATIVNCVLA SVPER INDVCIIS BELLI BELGICI.

Auctore

LATINO PACATO.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

ANNO M.D.C.IX.

15.66 76

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

DISSERTATIVNCVLA
SVPER
INDVCIIS.

QVemadmodum ijs, qui in magno mari periculis ac tempeſtatibus diu multumque iactati ſunt, nihil exoptatius votis, nihil auſpicatius viſu poteſt evenire, quàm ſi Gemellorum ſydus cœlo lumen ſuum exerat, vnde præſcia nautarum corda ſpem propinquæ ſerenitatis augurari ſolent: ita non eſt dubitandum quin gratiſſima voluptate ac lætitia perfundantur mentes bonorum omnium, poſtquam induciarum lux quaſi ſignum extulit ad exſpectandam inde fidam & perpetuam pacem, quæ ſola poteſt in ſolido locare fortunas & incolumitatem Belgarum, poſt tot clades atque calamitates quæ iam per annos quadraginta miſeros cives crudelem in modum afflixerunt. Ac licet publica ſecuritas nondum voti ſui robur ac fiduciam aſſumpſerit, tamen maxima res effecta eſt, ex quo certa ſpes affulſit diuturnas a bello & hoſtilitate ferias conventum iri. Nam & optimus quiſque confidit, & prudentiſſimus præſagit fore vt ſemel deguſtata quietis atque otij dulcedine facilis ſit futura concordia inter fratres & conſortes populos, bonumque illud. quod initio certis temporum ſpatijs includebatur, proprium tandem ac perpetuum evadat. Nam quis eſt tam expers humanitatis, tam ab omni fœdere averſus, tam ab ipſa natura degener quem bella diſcordiæque civium ſua ſponte delectent? qui non malit ad tranquillitatis portum appellere, quàm continuis turbarum pugnarumque fluctibus inquietari? Sed incidunt aliquando neceſſitates, & anguſtiæ rerum huiuſmodi, vt viri fortes non poſſint aliter vitam & ſalutem ſuam ab iniurijs & intolerabili ſævitia propugnare, quàm ſi in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

ſi in Martium, vt ſic dicam, hunc campum deſcendant, non vt præturas aut conſulatus ambiant, ſed vt ſanguinem ſuum, vt coniuges ac liberos tueantur, & quidquid apud gentes ſanctum habetur. Talis cogitatio apud benignos rerum humanarum arbitros aut veniam nobis, aut etiam aliquam generoſæ indolis ac fortitudinis laudem aſſignabit. Neque enim vlla magis legitima cauſa eſt arma capiendi, quam ſervitutis depulſio, quàm vitæ & incolumitatis tutela contra vim, & immoderatam dominationem potentiorum. Sed fauſtis potius, & ſecundis omnibus proſequi convenit exſpectationem beati ſtatus qui iam in limine præſto eſſe ſperatur, quàm obductas cicatrices refricare dicendo: quanquam grata ſolet eſſe, & ſolatium adfert gravia paſſis ſecura commemoratio præteritarum calamitatum.

—Et quæ perferre moleſtum
Antè fuit meminiſſe iuvat,

poſtquam ad finem mala pervenerunt. Vt enim ijs qui ex gravi morbo recreati ſunt iucundior eſt fructus, & acrior ſenſus reſtitutæ in integrum valetudinis, quàm ſi nunquam ægri fuiſſent: ita nemo melius bona ſua novit quàm ij quos ſævi labores, & ambigui caſus plurimum exercuerunt. Intelligamus igitur felicitatem noſtram, & eam gratis animis interpretemur, ſepoſitis malignis ſuſpicionibus quæ tamdiu hoc beatæ pacis negotium prorogaverunt. Libens aſſentior ijs qui providam & ſapientem diffidentiam opinantur eſſe firmiſſimum adverſus fraudes & inſidias munimentum, ſecuritatem: contrà patêre ad ictus, nec quenquam facilius opprimi quàm qui nihil metuat. ac ſi in alterutram partem peccandum ſit, ſatius eſſe vanis moveri, & omnia tuta timere, quàm inani credulitate velut hamo ineſcari. Sed habeat hæc diligens cautio locum, vt quæ provideri humano conſilio poſſunt antè commentemur, & animo præcipiamus, ne veniendum ſit ad illam inconſiderantię excuſationem

nem NON PVTARAM, quam ſcopulo peius formidare debent ij quibus populi ſalus concreditur. In hac parte non poſſumus eſſe nimium timidi, minuſque proni ad benè ſperandum: heic decet unumquemque pro communi bono, vt cum Latino rege loquar. *Conſulere, atque omnes metuentem expendere caſus.*
At verò ſequeſtranda eſt intempeſtiva moroſitas, & nimia ſollicitudo, ſi futura ſit impedimento quominus res maximè vtiles ac ſalutares ad optatum & felicem exitum perducantur. Fallerem temere, & privati hominis modum ac modeſtiam excederem, ſi curioſius inquirere auderem in actiones eorum qui ſedent ad clavum imperij, & quorum curæ ac vigilantiæ permittitur, vt videant ne quid reſpublica detrimenti capiat, nefas ſit dubitare, quin tanto quiſque impenſius libertati cautum voluerit, quanto ſcrupuloſior eſt in evolvenda conceptione verborum, quibus abſque omni cavillo & circuitu planum & perſpicuum fiat nos eſſe populum vtentem noſtris legibus, omni nexu fidelitatis aut clientelæ omnique iure alieno ſolutum. Sed vbi ſubſcripta & obſignata fuerint omnia quæ a verſutiſſimis ingenijs ad tollendas omnes exceptionum ambages excogitari poſſunt, quid erunt iſta præter vocabula artis? præter cantiones formularum? præter literas & voces, infirma ſanè fidei vincula, nec idoneos obſides diuturnitatis, niſi magnates vltro ſibi legem dicant, ne vlla ſpe vel ingentis commodi neve vllo prætextu recedere velint a promiſſis? Nihil eſt in hominum ſocietate fide ſanctius, nihil in rebus divinis iureiurando. Sed ſi quis, vt ait Tragicus, linguâ iuret mentē iniuratam gerat, præſertim regni gratia, quo pretio Iulius Cæſar ius violandum eſſe dicebat, & reipſa violavit: iam nihil erit ad decipiendos ſimplices efficacius religione ſacramenti. Nonne magna pars eorum qui in ſummo dignitatis faſtigio verſantur, verum eſſe cōprobant id quod a Lyſandro dici ſolitum accepimus, pueros ludere

aſtragalis, principes periurijs? Nunquam deerit hominibus ad fraudem paratis color, aut effugium, ne pacto ſtetur cuius eos pœniteat, idque nullis fœderum aut conventionum formulis vitari poteſt. Idcirco etiam potentiſſimorum regum ac principum Legati dominorum ſuorum authoritatem in hanc cauſam obligare parati ſunt vt ſecuritati noſtræ conſulatur. Porro conditiones & leges penè dicam horrendi carminis, quæ poſtulantur a principibus in altiſſimo rerum humanarum faſtigio conſtitutis, cum nullam contineant evidentē vtilitatem, nec aliud quęrant præter contumeliam ſceptrigerorum monarcharum, non videntur proponi animo impetrandi, ſed vt aliquo iuſti colore negotium omne pacis aut induciarum conturbetur. Aiunt iuris conditores non eſſe hominum malitijs indulgendum, idque ſatis ſuperque dictat communis ſenſus. Quid porrò minus ingenuo & candido pectori convenit, quàm id poſtulare, quod nec tibi proſit, & officiat alteri? Sunt qui contemptim traducunt, & ſermonibus extenuant vim illius ſive agnitionis, ſive declarationis, qua ſtatus noſter tanquam reſpublica liberæ gentis ab adverſa parte nominatur. Sanè nihil inde fit accipientium, nec ad nos quidquam redit, niſi quarum rerum poſſeſſionem ſanguine ac ſudore per annos plurimos velut vſucapione partam habemus: & quidem ita vt maxima pars Chriſtianarum gentium perſuaſum habeat, cauſam noſtram optima lege fundari. Sed ſi ſpectetur maieſtas, & immenſa magnitudo regis Hiſpaniarum, vix timida votorum nuncupatione quidquam majus a Deo immortali ſperare poteramus. Quis enim vnquam crediidiſſet poſt tam diuturna bella per populum olim ſubditum geſta cum tam potenti regnatore, futurum vt avito patrimonio deiectus, non tantum reconciliationis ſpem & præteritorum oblivionem oſtenderet, verum etiam ſua quodammodo confeſſione, nos ligitimo iure ſubnixos eſſe pronunciaret?

Id no-

Id nobis & ad famam honorificentius, & ad ſpem ſtabilitatis firmius, & ad exiſtimationem vicinorum ſpecioſius videri debet, quàm ſi diſertioribus verbis ſignificarent adverſarij ſe nobis in perpetuum cedere, & reſignare omnia iura, nomina & obſequia, quibus anteà Auſtriacæ domui devincti eramus. Nam hoc pacto libertatis noſtræ titulus originem ſuam caperet ab eorum beneficio, nec ad retrogeſta vim ſuam extenderet. Nos autem publico iure & ſacratarum legum authoritate cauſam noſtram munitam eſſe dicimus, nec pendêre ab alieno conceſſu. Non enim infinitam poteſtatem permiſſam eſſe principibus in Belgas, vt ijs qui bello victis leges pro arbitratu imponunt; ſed adſtringi certis privilegiorum ac rituum formulis, a quibus ſi recedant, nec moniti meliora ſequantur, tunc Ordinum ſit providere vt reſp. benè adminiſtretur. Hoc fundamento niti libertatem noſtram aſſerimus, nec ſine nota prævaricationis alium titulum ambire debemus: alioqui multum decedet de cauſę publicæ dignitate, ſi fiduciarium ius ad hoc vſque tempus habuiſſe cenſeamur. Quid quod communi opinione prudentium receptũ eſt iura maieſtatis in poſterorũ præiudicium nec cedi, nec vllo quantumvis longiſſimo temporis ſpatio præſcribi poſſe? Reges enim pupillis comparantur in adminiſtratione eorum quæ ad ſtatum imperij pertinent, & in integrum reſtituuntur ſi quid perperam alienarint. Tutores enim & depoſitarij ſunt publicæ ſalutis, vt rem populi ſalvam fore, & non everſum iri procurent ac ſpondeant, vt depoſitum cuſtodiant, non vt intervertant. Quin & amabilis ille error pleriſque Cæſaribus utiliter inſedit, ideo ſe Auguſtos appellari quòd imperium augere debeant, non imminuere, nec debilitare. Aut igitur prorſus excludenda fuit omnis de pace vel inducijs diſceptatio; aut eo contenti eſſe debemus, quod more maiorum, quod incolumi Regum maieſtate, quod ſalvo iure ſalviſque legibus concedi poteſt.

poteſt. Hoc pacto ſatius eſt a volentibus obtinere minam, quàm talentum per importunam efflagitationem. Ex formula fiduciæ inter bonos benè agier oportet, ex diſciplina humanitatis quidquid honoris detulerimus ſceptris, & tiaris, dum ea comitas nullam libertati labem aſpergat, eo plus commoditatis, & invidiæ minus conſequemur. Id conſilium nobis datur a magnis regibus optimè erga nos animatis, & quibus rerum noſtrarum ſtatus ad liquidum perſpectus atque exploratus eſt: qui nec ob prudentiam facile decipi poſſunt, nec ob innatam animi generoſitatem decipere vellent gentem obſervantiſſimam ipſorum Maieſtatis. Cæterum & ſi magnæ molis deliberatio tardos ſolet habere progreſſus, & minimè faciles explicatus in adminiſtratione populari, vbi tot capita ſunt, tot ſententiæ: tamen illud non eſt in dubio ponendū, quin vnum omnes ſentire debeamus. Neque enim tam ad rerum noſtrarum ſummam pertinet conſultare vtrum induciæ placeant an bellum, quam omni ope cavendum eſt ne diſſenſione ac pertinacia (quæ plerumque rem in diſcrimen adducere ſolet) recta, & reip. ſalutaria conſilia corrūpantur. Facto heic & maturato opus eſt, ne, vt in lentis & contentioſis deliberationibus ſæpe accidit, ea videantur optima quorum tempus & oportunitas effluxit. Vitia omnia, & incommoda quæ ex armorum intermiſſione metuuntur vna re declinari facillimè poſſunt, ſi in medium conſuluerimus, ſi concordes erimus, ſi prudenter & circumſpectè nos geramus, intenti ad omnes eventus ne quid præter exſpectationem imparatis obijciatur. Sed ii quidam ſedulò recenſent cauſas formidinum ad alendam in perpetuum diffidentiam, vt ſic inter fratres duret immortale bellum quod ſola contrariæ partis internecione finiri queat, veluti incendium quod ruina reſtinguitur, poſtquam nihil amplius ſupereſt quod exurat: ii tanquam importunæ muſcæ locis impolitis adhæreſcunt,

lævia prætervolant, nec ex adverſo perpendunt quanta bona, quantæ commoditates ex inducijs ſperari debeant. Multi rerum temporumque conſulti in ea ſunt opinione, vt exiſtimēt magis in rem noſtram fore pactionē induciarum, quàm ſi ex tam diuturno & lamentabili bello proceſſus continuo fiat ad concludendam pacem, quę (præter quod omnis mutatio ſenſim ac pedetentim induci debet, nec uno impetu tranſeundum eſt ex alio in aliud extremum) forte nec fida, nec diuturna foret. Exemplis enim & vetuſtis & recentibus compertum eſt, inducias plerumque ſacratiores eſſe, ac minus violabiles, quàm fœdera perpetuę pacis. Cui experientiæ ratio etiam aliqua ſuffragatur. Nam cui conventa pax diſplicet, vix alio pacto poteſt animum explere, & offenſiones ſuas vlciſci quàm fidem violando. Qui non probant inducias, exſpectatione finis dolorem ſuum frænant, ac moderantur. Quid non commodi ſperandum eſt, vt alia tacitus prætercam, vbi ſine mutuo metu vltro citroq; commeare licebit? dextras iungere? notas audire ac reddere voces? propinquos & amicos longo poſt tempore viſitare? an non veriſimile eſt ex tali converſatione mentes eiuſdem gentis in vnum coalituras, quas arma diſtraxerunt? an non arbitramur fore vt communiter & certatim pro ſe quiſq; dirum Martem exſecrentur? an non illud cuivis liquet, Brabantinos, Flandros, Hannones, Arteſianos & quantum penè eſt Belgarum ſub imperio ac ditione Archiducum, ardentiori pacis & compoſitionis cupiditate efferri quàm noſmet ipſos? ſi non affectu & animorum inclinatione erga nos, ſaltem commodi ſui ſtudio, & ſpe florentioris fortunæ. Vident enim quod omnibus perſpicuum eſt, res opeſque noſtras bello creviſſe, ſuas contrà paulatim atteri velut tabe quadam, & ſeu per abire in peius, nec vnquam Batavos ac Zelandos meliore loco fuiſſe, quàm in quo nunc ſiti ſunt. Cæterum hæc tanta felicitas non humanis viribus aut conſiliis,

ſed divino favori tribuenda eſt, cuius ope per tot annorum curricula bellum geſſimus cum potentiſſimo terrarum monarcha. Diſcamus ergò benè ferre magnam fortunam, eamque reverẽter habeamus, ne ex inſolentia ſequatur rerum commutatio. Multi temere & imperitè ſupra modum extollunt potentiam noſtrarum partium, nec ſatis magnitudinem hoſtis expendunt, quo nullus (cur enim ſileatur veritas?) ab orbe condito latius imperitavit. Si quid in eo eſt imbecillum, ideò fit quia tantæ molis eſt vt ſe toto vti non poſſit, & quia omnis nimia magnitudo ſuis ipſa viribus fatiſcit. Illud quod antè dixi repeto, neque enim ſatis vnquam celebrare poſſumus divinam erga nos indulgentiam & miſericordiam: miraculo tamdiu ſtetimus contra tot regnorum ac regionum dominatorem, cuius immenſæ ditiones iiſdem penè metis ac ſpatijs, quibus ſolis curſus, terminantur. Ea porrò quæ divinitus accidunt, & à maiore vi proveniunt raro & inuſitato Numinis favore, non ſunt trahenda in exemplum, nec ad conſequentiam produci debent, alioqui ſub velo religionis pernicioſè erraremus. Non eſt ergo cur ob virium noſtrarum fiduciam gloriemur, & ſuperbè reſpuamus ſub honeſtis legibus conditionem induciarum. Illud potius vereri convenit, ne ſi tam præclaram occaſionem ex cõſilio ſummorum Regũ ac Principum oblaram repudiemus, ſerò poſteà eandem quæramus & quęramur ademptam. Non ſemper præpotentibus dominis idem manet animus, nec fallaci auræ nimis fidendum eſt. Fortunam vitro conſimilem eſſe ferunt, reſplendet illa quidem, ſed levi momento frangitur: eam qui nimis avidè inhiat, malè concoquit, & velut dulci temeto victus lymphari ac luxuriare conſuevit. Æqua mens ſibi frænos imponit, & fortis apparet in adverſis, nec rebus proſperis vltra terminum moderationis evehitur, aut ſe felicitate corrumpi ſinit. Heic occurretur iterum ab ijs qui nodum in ſcirpo quærunt, &

erit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

erit, inquient, vt per oportunitatem induciarum hoſtis fortunas ſuas conſtabiliat, potentiamque & opes ita firmet, vt nulla vi poſtea pares ad reſiſtendum eſſe poſſimus. Quaſi vero nunc exiguus ille terræ limbus quē inſidemus, cum illius latifundijs ſit vlla ex parte conferendus. Et vero quid obſtat quin & ipſi vtamur commoditate pacati temporis? quin ex præcepto medicorum caveamus in proſpera valetudine ne adverſæ præſidia corrumpantur? quin attenti ſimus ad ærarij vires rectè diſpenſandas? quod quidem nervos eſſe belli fateor, nec diſciplinam ſervari poſſe a ieiuno evercitu: ſed & imperij dignitas, & ornamenta pacis ſine tributis, ac vectigalibus ſtare non poſſunt. Verum ſunt alia longè præſtantiora, quibus populi ſalus, & rerum publicarum fortuna continetur. In eo genere ante omnia eſt erga Deum Religio, quæ conſcientiam mentis noſtræ regit: eſt item erga homines Iuſtitia, quæ iuris ac legum ſanctione fundat humanam ſocietatem: poſtremo cura morū bonorum, vigorq; diſciplinæ, ſine qua maximę res & opes, tanquam corpus anima ſpirituque defectum, ſua mole collabaſcunt. Hæc potiſſima fulcra & firmamenta omnis politici ſtatus, quæ concuſſa ſunt belli ipſius impetu, pacis beneficio rurſus in priſtinū reſtituenda ſunt, & ſalutaribus conſilijs vincienda, quæ per civiles motus penè collapſa fluxerunt. Hoc ſi fiat, & ſi ſepoſitis diſſenſionibus, ac factionibus omnes vnum idem que ſenſerimus, facile nos adverſus externam vim tutabimur. Sin invicem collidemur inteſtinis certaminibus, non erit recuſandum quin malo mulctemur, quod ipſi nobis Marte noſtro conſciverimus. Equidem aſſentior eos qui rebus gerendis præſunt, illud in primis ſpectare debere, quum agitur de finiendo bello, vel ineundis fœderibus, vtrum ij, qui pacem proponunt, inſidientur temporibus, & id faciant adducti neceſſitate rerum ſuarum: an verò ſponte, & impulſu benignæ voluntatis, aut (quod eodem penè

recidit) tædio ſumptuum & malorum, quę bello civili comitantur. Nimis ſanè nos circumſpicimus, & vires noſtras falſo modo metimur, ſi credimus hoſtem eo loci redactum eſſe, vt ad indignas maieſtate ſua conditiones delabi cogatur. Ac de Archiducibus quidē, vix vlla probabilis cauſa eſt cur dubitetur, quin ex animo pacem malint cum certiſſima ſecuritate, & omni affluentia rerum optimarum, quàm perpetua bella cum ingentibus impenſis, & quotidiano diſcrimine ſubditorum. Placidam eorum mentem adhuc magis mitigat orbitas, & prolis deſperatio. Hinc veriſimile eſt eos potius de regundis imperij finibus eſſe ſollicitos, quàm de propagandis. Ambitio quanquam potentium mentes fatigat, plerumq; tamen friget ubi deficit ſuus hæres. Nec eſt deſperandum quin regem ipſum Hiſpaniarum ſeriò pigeat tamdiu piſcari aureo reti, tantaſque opes effundere gerendo bello cum gente quæ

Per damna, per cædes ab ipſo
Ducit opes animumque ferro.

Quod autem nonnulli verentur, ne data vltro citroque commeandi facultate, paſſim huc illabantur, & in viſcera ſtatus noſtri obrepant emiſſarij atque artifices factionum, qui largitionibus & promiſſis, aut (quod vtroque potentius eſt) obtentu religionis, fidem & animos civium labefactare conabuntur: id non eſt de nihilo. Sed quorſum alio tendunt leges, & eorum cuſtodes magiſtratus, niſi vt in tales diligenti indagine inquiratur, & adverſus convictos exemplum ſtatuatur? An in tali periculo patientur hebeſcere aciem publicæ authoritatis? an curatoris egent noſtri Ordines, quaſi rebus ſuisupereſſe non poſſint? Si per civiles diſcordias, quæ vim imperij reſolvere ſolent, non defuit oportuna ſeveritas, an tempore pacis aut induciarum iura iudiciaque ſilebunt? Nec eſt quod falſa fallacique ſpe lactemur, nobiſque palpum ipſi obtrudamus, quaſi principibus ijs

qui

qui pacem aut inducias ſuadeant, tantæ curæ ſit, aut eſſe debeat noſtra ſalus & incolumitas, vt nunquam paſſuri ſint, quoad in ipſorum erit manu, nos ſub hoſtium poteſtatē ac ditionem redigi, ne ſupra modum increſcat magnitudo vicinorum, vt ſi nacta ſit materiem ambitioſam & Martialem, facile impelli poſſit ad invadendam alienam poſſeſſionem. Reges enim moderatores ſunt, & arbitri ſuarum actionum, nec ab alterius auſpicio conſilium ſumunt. Vt nihil dicam de ſiniſtra curioſitate eorum, qui tam temere ſecretos magnatum receſſus, & intimas cogitationes rimantur, quique ſciunt quod neſciunt. quid opus eſt coniecturis in re perſpicua, quum de cōtraria eorum voluntate ſatis liqueat? Nulla ratio ſuadet, nulla vis cogit vt aliud verbis oſtentent, aliud corde meditentur. Talis ſimulatio non cadit in illuſtres heroum animas. Alter bellorum inexpertus, & paci ſemper aſſuetus ingenio ad eam & affectu totus fertur, adeo vt nullis ſpecioſis conditionibus a propoſito demoveri potuerit, quin pacem cum Ibero feriret contrā multorum ſpem & ſtudia minimè obſcura, quæ labantem animum in contrarias partes rapere potuiſſent. Galliarum Regē magnitudinis ſuæ ſecurum ſola benevolæ mentis indoles hortata eſt, vt & ante nos in gentibus ſubſidiis adiuverit, & nunc idem animus incitat vt nos ſalvos eſſe velit etiam invitos ac reluctantes, quod optimum eſt miſericordiæ genus. Alioqui quis neſcit naturali divortio reges & reſpublicas inter ſe diſſidere? Sic illis cordi ſumus vt habeant etiam rationem dignitatis, vt ſe reſpiciant, & famam vereantur, ne quid feciſſe velint quod incommodis opinionibus materiam, aut occaſionem ſubminiſtret. Illa verò capitalis & pernicioſa opinio longè ſegreganda eſt, quæ tamen velut oraculum inculcatur multorum mentibus, nimirum nos incolumes & ſalvos eſſe non poſſe, niſi continenter in armis ſimus, & abſque vlla miſſione digladiemur more prędonum ac piratarum, quo-

rum vita ſemper ſub ictu eſt, atque in acie ferri verſatur. Sanè ſi tã dura lege viveremus, quis generoſa virtutis indole prçditus non optaret ſemel mori potius, quàm hac perpetua ſollicitudine conflictari, vt ille purpurarum cultor

Diſtrictus enſis cui ſuper impia
Cervice pendet?

Sed non ita res habet, & tam deteſtandum omen Deus avertat. Omnia ſecuritatis humanç prçſidia, & pignora nobis vltro ſuppetunt, niſi nobis deeſſe velimus. Adſunt & conſilij authores, & fidei ſponſores Legati maximorum Monarcharũ & Principum, qui nos tranquillo animo eſſe iubent, & rata fore ſpondent ex perſona ſuorum Dominorum, quæcunque pacto induciarum continebuntur. Neque tamen inficiari velim opus omnino fore, vt præſidiario milite firmentur vrbes limitaneæ, finitimæque hoſtili agro, ne quid ex improviſo mali oriatur. Neſcio an præ ſtudio ritu Sabinorum ſomniem quod velim', ſed hac iucunda opinione ſuſtentor, ſequuturam mox pacem vbi ſemel hanc amabilẽ otij loton deguſtare ſuſceperimus. Quemadmodum aiunt ijs qui ex Clitorio fonte biberunt oboriri vini tædium, ita capiet nos ſatietas bellandi ſimulatque dulcedo ſequeſtræ pacis manare ad ſenſus, & in animos influere occeperit. Aure ſurda prætерlabendi ſunt Sirenum cantus, qui nullam ſpem incolumitatis ponunt niſi in continuatione miſeriarum, atque in omnium rerum perturbatione. hoc eſt qui in turbis otium, in naufragio portum quærunt. Ingenioſis hominibus patet vberrima dicendi materies, quum ſiniſtræ & inſidioſæ pacis mala commemorantur. heic luſciniolæ nunquam deeſt cantio. Nec ego ne nihil timeamus moneo, ſed vt timorem noſtrum ſana ratio, & communis vtilitas moderetur, non quçſitæ ex alto cauſæ ſuſpicionum. Sunt enim nonnulli augures ſiniſtri iudicio ſuo valde ſapientes, qui non tantum ea quæ ante pedes

ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

ſunt vident, ſed etiam in poſterum longè præſentiunt. Hi valde ſcilicet de perpetuitate imperij, deque publica ſalute ſolliciti quærunt, etiamſi pactæ induciæ bona fide ſerventur, quod vix futurum ominantur, dum *metuunt Danaos, & dona ferentes:* quid nobis denique futurum erit vbi tempus pactione definitum præterierit? Iuſtius eos interrogare poſſem, quid nobis hoc puncto temporis fiet ſi oblatas conditiones aſpernati erimus? quid non miſeriarum perpeſſuri ſumus. quid non adituri periculorum, ſi ab omni apparatu parum inſtructis, ab amicorum præſidio derelictis iterum ad cædes & prælia veniendum fuerit? Quid ſi prælio fuſi fugatique erimus, & alia notabili pugna vincamur, vt eſt Martis alea ſemper anceps & incerta? nec nobis res eſt cum imbelli, vel imbecillo hoſte, quam tum arbitramur fore miſerandam conditionem noſtri ſtatus? Hactenus auxilio atque opibus duorum magnorum Regum adiuti ægre tamen ſuſtentavimus, quid futurum eſt vbi repudiato eorum conſilio ſub cultro ſoli linquemur, vt etiam merito paſſi eſſe videamur quidquid evenerit calamitatis? Iã verò ſi minæ erumpant in nervum, & ſtudio certaminum ad cætera vulnera noſtræ reipub. malorum extremum accedat, diſcordia provinciarum, diſtractioque a communi cauſa, quæ ſalus nos ſervare poterit, quum animis viribuſque iuncti pares non ſimus?

ἦ κεν γηθήσαι Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες.
Hoc hoſtis velit, & magno mercentur Iberi.

Tamen non deſunt, qui hoc exitiale diſcidium authoritate patrij moris, & privilegij cuiuſdam prærogativa defendunt, vt cum ratione inſanire videantur, quaſi in tanta re nihil ſtatui poſſit niſi conſpirantibus in vnanimem ſententiam omnibus Provincijs: quod quidẽ verum eſſe fateor, ſed perniciosiſſimum exemplo foret tali prætextu quaſi per concuſſionẽ bono publico remoram obijcere, & ſanioris partis cõſenſum impedire. Non

 ſunt

ſunt habenda pro legibus quæ contra ſalutem reipublicæ tendunt. Nulla re magis conciderunt potentes populi, quàm libertate diſcordi, & intempeſtiva privilegiorum obſervatione. Nec immerito culpatur Cato. vir alioquin omni laude abſolutus, quod quum patria eſſet in extremum adducta diſcrimen, nimis antiqui moris retinens fuerit, & ita vitam inſtituerit quaſi fato delatus eſſet in remp. aliquam Platonis, non autem in facem Romuli. Vir ſapiens enim, & bonus civis tempori conſilia ſua accommodabit, ne fruſtra obnitēdo prȩvalidis, & ingraveſcentibus vitijs ſententiam dicat cui nemo ſuffragetur, aut obtēperet. Legum oportunitates, vt remedia quæ corporibus adhibētur, leniter inflecti debent, aut interdum planè tolli, ſi id exigat ſuprema legum omnia norma, ſalus populi. Nulli fuerunt obſervantiores rhetrarum a Lycurgo latarum, quàm Spartani. hoc ipſo gloriebantur, inquit Xenophon, & ingentes animos tollebant, quod humili obſequio ſeſe ſubmitterent patriæ legibus. Quum autem per eas non eſſet permiſſum, vt idē bis præfectus maris crearetur, & tamen omnino tempora poſtularent vt Lyſander eo munere fungeretur: Aracum quempiam declararunt titulo tenus claſſis præfectum, ſed ſpecie legationis totam poteſtatem Lyſandro tranſcripſerunt. Iidem quum ea tempora incidiſſent, vt neceſſitati potius quàm cōſuetudini parendum eſſet, dixiſſe feruntur, dormiant hodie leges. Scipio Africanus, quum ad neceſſarium reip. vſum planè opus foret, vt ex ærario pecunia promeretur, nec id facere auderent quæſtores, quod ſe lege prohiberi affirmarent: claves popoſcit, & cum dicto ærarium apperuit, ac legem vtilitati cedere coegit. Quæ reip. ſalutaria ſunt ea ſalvis legibus, & bono more fieri cenſentur: hoc ius ipſe Iupiter ſanxit, &, vt aiebat magnanimus Hector, optimum eſt auſpicium pugnare pro patria. Si quis itaque roget, quis exitus nos manebit vbi fuerit elapſum tempus induciarum, longè

iuſtius

Iuſtius ex eo quærā, quem finem habitura ſunt hæc civilia bella? quæ mens eſt noſtrorum armorum? quis ſcopus? quis terminus? Omne bellum iuſtum ac legitimum ea ſpe & cogitatione ſuſcipitur, vt ſine iniuria in pace vivatur.

— Pax optima rerum
Quas homini noviſſe datum eſt, pax vna triumphis
Innumeris potior.

Pacem intelligo quæ ſeiuncta ſit a pactione ſervitutis aut ignominię, quę nihil habeat inſidiarum, quæ talis ſit in receſſu qualem dulce nomen promittit. Etiamſi nobis ad bellandum obſtinatis omnia proſpere feliciterque ſuccedant (quod tamen temere augurari non oportet, quum Deus oderit nimis avaras & immodeſtas cupiditates) quod amplius iure nobis eſt ſperandum, quàm vt noſtra conſervare poſſimus, neu modum egrediamur inculpatæ defenſionis? Non enim ſi legitima cauſa fuit cur ab Hiſpaniarum Regis ſacramento deficeremus, eadem nobis militabit ſi eos fines exceſſerimus,

Quos vltra citraque nequit conſiſtere rectum.

Porrò quum nullo non tempore ſuſpecta nobis eſſe debeat inconſtantia rerum humanarum, varietaſque deſultoria fortunę: tum nunquam magis cohibendi ſunt inſolentes ſpiritus, quàm quum omnia ad nutum & voluntatem fluere videntur. Etiamſi viribus pares eſſemus (quod eſt ſummæ impudentiæ nobis arrogare) etiamſi ſuperiores, tamen in ipſa victoria quæ plerumque negligentiam creat, & à rectè conſulendo abducit, maximè paci ſtudendum eſt, nec exſpectandum donec atrati eam petere cogamur, vt aiebat Demades popularibus ſuis intempeſtiva dimicandi cupiditate flagrantibus. Quum perlatus eſſet Carthaginem nuncius victoriæ Hannibalis ad Cannas, qua penè ad exitij metam venit Romanum imperium, videbatur nefas inijcere vllam pacis mentionem: non eo ſegnius tamen Hanno

Barchinæ

Barchinæ factionis adverſarius, quem ſemper belli contra Romanos ſuſcepti pœnituit, prudenter hortatus eſt ſuos cives, vt in ſecundis rebus fortuna uti vellent, & de pace potius quam de bello cogitarent.* *Nam ſi*, inquit, *prætermittimus hoc tẽpus quo magis dare quàm accipere poſſumus videri pacem: vereor ne hæc quoque lætitia luxuriet nobis ac vana evadat*. Nec falſus vates fuit. Nã quum tunc temporis ab animis ingenti lætitia occœcatis repudiata eſſet eius ſententia, ſerò poſtea a Senatu laudata fuit, quum eo redacti eſſent miſeriarum, vt quas conditiones antè ferre poterant, eas deinceps ſuppliciter orando non impetrarint. Mentes enim hominum dulci fortuna quaſi inebriantur, ne videre poſſint quæ ſunt ex vſu Quem caſum vitare cupiens Cæſar* ſcribit *hoc vnum eſſe tempus de pace agendi, dum ſibi vterque confideret, & pares ambo viderentur: ſi vero alteri paullum modo tribuiſſet fortuna, non eſſe vſurum conditionibus pacis eum qui ſuperior videretur, neque fore æqua parte contentum, qui ſe omnia habiturum confideret*. Quum igitur noſtræ vires & opes, cum immẽſa magnitudine, ac potentia Regis Hiſpaniarum, ſine fœdo errore calculi conferri non poſſint: quæ ſpes, quæ fiducia nos inflat vt vtilitati, vel neceſſitati potius animos ſubmittere dedignemur? Pacem quidem arbitror magis in rem noſtram, exq; dignitate publica videri: ſed quum in præſentia multis haud expediti cõſilij difficultatibus obſeſſa ſit ad eam via, fruamur interim vſura tranquillioris ſtatus, & in lucro deputemus, quod tantiſper a mutuis funeribus ceſſabunt manus. Quid enim? An nondum ſatis effuſum eſt fraterni ſanguinis? an nondum ſceleris & cicatricum pœnitet? Quin potius, ſi tantopere bella cordi ſunt, ferrum convertimus in hoſtem communem Chriſtiani nominis? Illic exerendæ virtutis ſeges creſcit, illic ad triumphum ſacra via ducit, illic honoris campus patet. At enim duplex heic difficultas obijcitur, quam niſi ſummoveamus, omnis a publico conſilio ſpes induciarum excludi videtur,

* *Liv.* XXIII. *lib.*

* III. *lib. de bello civ.*

videtur. Aiunt enim homines non imperiti rerum, nos opinione hoſtium pro infidelibus haberi in cauſa religionis, & in ſtatu politico pro reis læſæ maieſtatis ac fœdifragis: nec obſtare quod obſignatis literis pronunciamur liber populus. eiuſmodi enim teſtificationem non immutare naturā rerum, quum vulgo dici ſoleat proteſtationem actui contrariam nihil operari, pluſq; in talibus valere quod in receſſu mētis occultatur, quàm quod verborum formula concipitur. Porrò nec hęreticis fidem eſſe ſervandam, nec principem paciſcēdo cum ſubditis perduellibus vllo nexu obligari; rectius quidē & ex dignitate facturum, ſi ſe nulla conventione implicari patiatur, ſin ſecus fecerit, eum aut ipſo iure non teneri, aut ad maiorē cautelam haud difficulter à Romanæ ſedis Prætore reſtitutionem in integrum, ſeu abſolutionem impetraturum. Hæc ſpecioſæ dicuntur, & non nihil ex vero trahunt. Tamen ſi levato velo rem ipſam inſpiciamus, plus Panici terroris habent, quàm periculi. Nam quod decreto Conſtantienſis ſynodi ſancitum eſſe fertur, fidem hæreticis ſervari non oportere; Iohannes Huſſus crudeli ſupplicio triſte documentum præbet, quàm parum præſidij fuerit in ſalvocōductu Cæſaris, adverſus vim & violentiam purpuratorum patrum, qui hominē innocentiſſimum vivicomburio ſuſtulerunt. Sed quæſita eſt latebra periurio ex calumnia quadam, & malitioſa iuris interpretatione. Negant enim Cæſari fas fuiſſe publicam fidem concedere in fraudem & præiudicium Eccleſiaſticæ iuriſdictionis. Hieronymo Pragenſi commeatum obtulerunt, ſed qualem ęgrotus leo permittebat beſtijs ad ſe viſendum accedentibus, vbi apparebant veſtigia

Omnia ſe adverſum tendentia, nulla retrorſum.

Verùm ſimplicius eſt cōfiteri, tum factum ipſum prorſus illiberale, atque inhumanum, tum decretum improbum videri, quo labefactatur ab imo fundamētum humanæ ſocialitatis. Lex illa

ſangui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

ſanguine ſcripta per deſuetudinē evanuit, nec vlla, quod ſciam, exempla præterea occurrunt vbi fides publicè data vel hæreticis ſervata non ſit. Quod de perduellibus dicitur, ſcio conventiones eas, quibus principes paciſcũtur cum civibus olim imperio ſuo ſubiectis, egere multiplici cautione: quum plerumque nihil altius in magnatum pectora deſcendat, quum offenſarum memoria, cupiditaſque vindictæ, licet odium & iras ad tempus concoquant ac diſſimulent. Sed quænam firmiora ſecuritatis munimenta quęrimus, quàm ſponſiones maximorum Regum ac Principum, qui fidem ſuam eo nomine obſtringunt, ne nobis credulitas aliquid apportet damni? Pontifex nunquam ſibi manus ligat, ſed illius brutum fulmen Batava virtus iampridem horrere deſijt, nec vllo tam tenaci vinculo conſtringi poſſunt ingenia Vertũnorum, quin viam ad effugium reperire queant. Igitur ſecludamus vanas rerum formidines, & diffidentiæ cauſas nimis altè petitas, quibus ſi indulgeamus, nunquam tot malorum finem videbimus, nunquam in bonæ ſpei portu anchoram figemus, ſemper agitabimur tempeſtatibus civilium turbarum ac diſcordiarum. Concludam cum Diomede Virgiliano.

—Coëant in fœdera dextræ
Quà datur, aſt armis concurrant arma cavete.

Deum ex intimo affectu quæſo veneror que, vt quancunque in partem ſeſe conſilia noſtrorum Ordinum flexerint, ea Patriæ, Libertati, & Eccleſiæ ſalutaria ſint, atque ad felicem & exoptatum finem provehantur.

FINIS.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1566